

**Vlaanderen in het Europese Zesde
Kaderprogramma voor Onderzoek:
Tussentijdse resultaten
(november 2005)**

Monica Van Langenhove

Eerste Snapshot: tussentijdse analyse van de Vlaamse deelname aan het Europese Zesde Kaderprogramma voor Onderzoek (7 november 2005)

1. Inleiding

Deze snapshot is een momentopname die in een oogopslag weergeeft hoe de Vlaamse onderzoekers deelnemen aan het lopende Europese Zesde Kaderprogramma (6KP). Het Zesde Kaderprogramma bestaat enerzijds uit het EU Zesde Kaderprogramma voor Onderzoek, Technologische Ontwikkeling en Demonstratieactiviteiten (gericht op de Europese Onderzoeksruimte), en anderzijds het EURATOM Zesde Kaderprogramma voor Onderzoek en Opleiding in de Nucleaire Sector. Deze analyse zal meermaals per jaar worden gemaakt. Na afloop van 6KP wordt een meer gedetailleerde analyse gepubliceerd.

2. Methodologie

Voor deze analyse werd gebruik gemaakt van de gegevens op cd-rom die de Europese Commissie halfjaarlijks verspreidt op de vergadering van de horizontale configuratie van het programmacomité van het specifieke programma “Integratie en versterking van de Europese Onderzoeksruimte”. De data in de voorliggende “snaphot” hebben betrekking op alle contracten uit het Zesde Kaderprogramma die werden ondertekend voor 11 maart 2005. Die contracten vertegenwoordigen 32% van het totale budget van het Zesde Kaderprogramma. De conclusies in dit document hebben dan ook een voorlopig karakter.

De gegevens uit de databank van de Europese Commissie zoals projecttitel, acroniem, projecttype, naam van de deelnemers, partnertype en toegekende toelage werden als zodanig gebruikt. Voor wat betreft de toewijzing van de deelnemers aan de verschillende deelnemerscategorieën (universiteiten en hogescholen, onderzoekscentra, bedrijven en overige instellingen), de bedrijfsgrootte en het label KMO, werden voor de Belgische deelnemers eigen annotaties toegekend. De indeling in categorieën zoals die door de Europese Commissie wordt gebruikt, stemt immers niet overeen met de indeling die wij zelf hanteren. Gegevens over de bedrijfsgrootte waren niet aanwezig in de databank van de Europese Commissie en het label KMO was nog zeer onvolledig.

3. Tussentijdse resultaten (32% van het 6KP-budget toegekend)

3.1. Algemeen overzicht

	Vlaanderen	België	Europa
Aantal succesvolle deelnames	491	1.130	26.173
Aandeel coördinatoren in %	14,5	13,1	12,1
Aantal geselecteerde projecten	377	700	3.175
Deelnametoelage in Meuro	122,4	265,9	5.642,9
Financiële return in %	2,16	4,71	-
Verwachte return in %	2,1 à 2,2*	3,78*	-

* Voorlopige raming.

Vlaanderen nam tot nog toe 491 keer deel en haalde hiervoor 122,4 miljoen euro binnen. De Vlaamse deelnemers traden in 15% van de gevallen als coördinator op, wat iets hoger ligt dan het Europese gemiddelde. De voorlopige financiële return van Vlaanderen ligt met 2,16% iets lager dan die uit het ganse Vijfde Kaderprogramma (2,20%), maar beantwoordt nog steeds aan de verwachting. België presteert opnieuw zeer sterk met 4,71% (4,42% in 5KP).

3.2. Vlaamse deelname per prioriteit

Prioriteit	Aantal deelnames	Deelnametoelage (Meuro)	Return (%)
Integratie en versterking van de Europese Onderzoeksruijnte	388	93,9	2,1 %
1. Biowetenschappen, genomica en biotechnologie voor de gezondheid	55	17,4	2,4%
2. Technologieën voor de informatiemaatschappij	142	43	3,0%
3. Nanotechnologieën en nanowetenschappen, kennisgebaseerde multifunctionele materialen en nieuwe productieprocédés en –apparatuur	41	7,4	1,6%
4. Lucht- en ruimtevaart	19	4,3	1,0%
5. Voedselkwaliteit en –veiligheid	12	1,9	1,3%
6. Duurzame ontwikkeling, veranderingen in het aardsysteem en ecosystemen	48	10,3	1,5%
7. Burgers en bestuur in de kennismaatschappij	6	0,2	0,6%
Specifieke onderzoeksactiviteiten voor KMO's	11	1,6	1,3%
Beleidsondersteunend onderzoek	37	5,8	2,6%
Specifieke activiteiten voor internationale samenwerking	5	0,8	0,9%
Ondersteuning voor de coördinatie van activiteiten	12	1,2	1,0%
Structurering van de Europese Onderzoeksruijnte	77	22,4	2,1 %
Menselijk potentieel en mobiliteit	51	12,6	2,2%
Onderzoek en innovatie	7	1,6	1,6%
Onderzoeksinfrastructuur	8	7,5	1,9%
Wetenschap en samenleving	11	0,7	2,5%
Euratom	26	6,1	5,5 %
TOTAAL	491	122,4	2,2 %

Uitgaande van een verwachte return van 2,1 à 2,2%, blijkt dat Vlaanderen opnieuw sterk scoort in de domeinen waarin het traditioneel sterk presteert, namelijk “Technologieën voor de informatiemaatschappij” (3,0%) en “Biowetenschappen, genomica en biotechnologie voor de gezondheid” (2,4%). In het programma “Euratom” valt een spectaculaire vooruitgang te noteren: van 2,4% in 5KP naar een voorlopige 5,5% in 6KP. Verder presteert Vlaanderen beter dan verwacht in de prioriteiten “Beleidsondersteunend onderzoek” en “Wetenschap en samenleving”. Tenslotte scoort Vlaanderen nog volgens verwachting in “Menselijk potentieel en mobiliteit”.

Vlaanderen neemt ver onder verwachting deel aan de overige prioriteiten, waaronder “Burgers en bestuur in de kennismaatschappij” (0,6%), “Specifieke activiteiten voor internationale samenwerking” (0,9%), “Ondersteuning voor de coördinatie van activiteiten” (1,0%), “Lucht- en ruimtevaart” (1,0%), “Specifieke onderzoeksactiviteiten voor KMO's” (1,3%), en “Voedselkwaliteit en -veiligheid” (1,3%).

3.3. Vlaamse deelnemerscategorieën

Hoofdcategorie	Aantal deelnames	%	Deelnametoelage (Meuro)	%
Onderzoekscentra	132	27%	51,4	42%
Universiteiten/hogescholen	200	41%	37,6	31%
Bedrijven	119	24%	28	23%
Overige	40	8%	5,5	4%
TOTAAL	491	100%	122,4	100%

Voor het eerst in de Vlaamse deelname aan de Kaderprogramma's zijn de onderzoekscentra de grootste deelnemende categorie in financiële termen. Tot en met 5KP werd de koppositie steeds door de universiteiten ingenomen. Zij belanden nu op de tweede plaats, gevolgd door de bedrijven. In termen van aantal deelnames blijven de universiteiten en hogescholen wel duidelijk aan de leiding. Daarna komen de onderzoekscentra en tenslotte de bedrijven. Men kan dus besluiten dat de onderzoekscentra beduidend grotere deelnametoelagen binnenhalen dan de andere deelnemers.

3.4. Vlaamse deelname per projecttype

Projecttype	Aantal deelnames	%	Deelnametoelage (Meuro)	%	Gemiddelde toelage per deelname (Keuro)
Geïntegreerde projecten	125	25%	55,6	45%	444,7
Specifiek gerichte projecten	139	28%	36,7	30%	264,0
Marie Curie acties ter bevordering en ontwikkeling van menselijk potentieel en mobiliteit	51	10%	12,6	10%	246,8
Specifieke ondersteunende activiteiten	46	9%	9,4	8%	204,7
Coördinatiewerkzaamheden	43	9%	3,5	3%	82,4
Specifieke acties ter promotie van onderzoeksinfrastructuur	7	1%	2,4	2%	347,1
Specifieke onderzoeksprojecten ten behoeve van KMO's	15	3%	2,1	2%	142,2
Excellentienetwerken	65	13%	-	0%	-
TOTAAL	491	100%	122,4	100%	249,3

De Vlaamse onderzoekers nemen het vaakst deel aan de specifiek gerichte projecten (139 deelnames; 28%) en de geïntegreerde projecten (125 deelnames; 25%). Budgettair gezien ligt het overwicht bij de geïntegreerde projecten: de deelname aan die projecten vertegenwoordigen 45,4% van de totale deelnametoelage. De gemiddelde deelnametoelage is het hoogst bij de geïntegreerde projecten en bij de specifieke acties ter promotie van onderzoeksinfrastructuur. De deelnametoelage is het laagst bij de coördinatiewerkzaamheden. Voor de deelnames aan de excellentienetwerken waren in de databank geen budgettaire gegevens aanwezig.

3.5. Vlaamse samenwerkingsverbanden

Partnerland	Aantal deelnames	%
Duitsland	1.048	15%
Frankrijk	797	12%
Verenigd Koninkrijk	786	11%
Italië	578	8%
Spanje	440	6%
Nederland	422	6%
Zweden	282	4%
Zwitserland	207	3%
Overige landen	1.707	24%
TOTAAL	6.267	100%

De Vlaamse deelnemers hebben in 377 projecten samengewerkt met 6.267 buitenlandse partners. Die kwamen voornamelijk uit de EU-15-lidstaten: vooreerst de grote lidstaten (Duitsland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk en Italië). Nederland komt op de zesde plaats, Zweden op 7 en Zwitserland op 8.

3.6. Vlaamse topdeelnemers

Instelling	Aantal deelnames	Deelnametoelage (Meuro)	%
IMEC	62	32,1	26%
K.U.Leuven	93	21,6	18%
VIB	24	8,7	7%
UGent	46	7,1	6%
SCK	16	5,1	4%
Alcatel Bell NV	2	5,0	4%
Philips Innovative Technology Solutions	9	4,3	4%
VUB	22	2,9	2%
UA	20	2,9	2%
IWT-Vlaanderen	8	2	2%

De K.U.Leuven was tot in 5KP de grootste Vlaamse deelnemer. Bij deze tussentijdse resultaten van 6KP worden ze in deelnametoelage ingehaald door IMEC dat met de helft minder deelnames de helft meer budget naar zich weet toe te trekken. De K.U.Leuven komt op de tweede plaats. Op een zekere afstand volgen dan het VIB (gestegen in de rangschikking vergeleken met 5KP), de UGent (1 plaats gezakt t.o.v. 5KP) en SCK. Daarna vinden we de twee grootste deelnemende Vlaamse bedrijven: Alcatel Bell en Philips Innovative Technology Solutions.

Opvallend is de toch wel lage deelnametoelage die zowel VUB als UA hebben ontvangen in vergelijking met hun aantal deelnames.

4. Tussentijdse conclusies

Vlaanderen weet zich tot nog toe te handhaven in het Europese Zesde Kaderprogramma en haalt een voorlopige return (2,16%) die beantwoordt aan de verwachtingen. Binnen de Vlaamse deelname zijn er wel belangrijke verschuivingen te noteren. De onderzoekscentra halen duidelijk veel meer middelen per deelname naar zich toe dan de universiteiten en worden daardoor financieel de sterkste deelnemerscategorie. Tot in 5KP viel die eer te beurt aan de universiteiten. De universiteiten volgen op de tweede plaats, de bedrijven op de derde.

Vlaanderen blijft sterk presteren in de programma's "Technologieën voor de informatiemaatschappij" en "Biowetenschappen, genomica en biotechnologie voor de gezondheid" en vooral ook in "Euratom".

IMEC en de K.U.Leuven zijn voorlopig de grootste Vlaamse deelnemers aan 6KP.

5. Colofon

Deze publicatie is een realisatie van de administratie Wetenschap en Innovatie (AWI), in samenwerking met het Vlaams Contactpunt voor het Europese Kaderprogramma (VCP).

Voor meer informatie kunt u terecht bij het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, administratie Wetenschap en Innovatie, afdeling Technologie en Innovatie, Boudewijnlaan 30, 1000 Brussel (e-mail: monica.vanlangenhove@wim.vlaanderen.be).

Definities

Het begrip Vlaamse deelnemer

Met het aantal Vlaamse deelnames bedoelen we de som van alle Vlaamse deelnemers die vermeld zijn in de contracten van de specifieke programma's. Er zijn dus meer Vlaamse deelnames dan er onderzoeksprojecten zijn met minstens één Vlaamse deelnemer.

De Vlaamse deelnemers worden ingedeeld in de volgende categorieën:

- bedrijven;
- universiteiten/hogescholen;
- onderzoekscentra: hier onderscheiden we de Vlaamse onderzoeksinstituten IMEC (Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum), VITO (Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek), VIB (Vlaams Interuniversitair Instituut voor Biotechnologie) en ITG (Instituut voor Tropische Geneeskunde), de collectieve centra en andere wetenschappelijke instellingen;
- overige instellingen waaronder overheidsinstellingen, vzw's, Europese Economische Samenwerkingsverbanden (EEI), internationale organisaties, Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek (GCO) en andere instellingen die niet in de voorgaande categorieën thuishoren.

Bij Vlaanderen horen:

- bedrijven: de bedrijven met hun zetel in het Vlaamse Gewest;
- universiteiten/hogescholen: de universiteiten en hogescholen die ressorteren onder de Vlaamse Gemeenschap (dus ook degene die zich bevinden in het Brusselse Gewest);
- onderzoekscentra: de onderzoekscentra die gelokaliseerd zijn in het Vlaamse Gewest;
- overige: instellingen die zich bevinden in het Vlaamse Gewest, plus die uit het Brusselse Gewest die rechtstreeks onder Vlaamse bevoegdheid vallen.

De toewijzing van de deelnames aan het Vlaamse Gewest gebeurde op basis van het postadres van de deelnemer.

De juiste return

Eén van de indicatoren om de Vlaamse deelname aan het Kaderprogramma te meten is het procentuele financiële aandeel van Vlaanderen in de totale toegekende Europese middelen (de Vlaamse return). De juiste Vlaamse return voor het Zesde Kaderprogramma kunnen we pas na afloop bepalen. Voorlopig gaan we uit van dezelfde waarden als in het Vijfde Kaderprogramma¹.

Concreet werd die juiste return voor het Vijfde Kaderprogramma als volgt bepaald. Eerst werd de bijdrage van België aan de financiering van de totale EU-begroting opgezocht over de periode 1999-2002. Die bedroeg 3,78%. Als we stellen dat het aandeel van Vlaanderen binnen België ligt tussen 56% (het Vlaamse aandeel van de federale middelen in België voor wetenschappelijk onderzoek (2001)) en 57,5% (aandeel van Vlaanderen in het bruto binnenlands product (2002)), dan ontving Vlaanderen zijn juiste return als zijn financieel aandeel tussen 2,1 en 2,2% lag. Vlaanderen participeerde sterk als zijn aandeel hoger was dan 2,2%.

¹ *Vlaanderen in het Europese Vijfde Kaderprogramma voor Onderzoek (1998-2002)*; Dengis P., Dewallef E. en Verlaeck K., 2005, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, administratie Wetenschap en Innovatie. Brussel.

Afkortingen

- IMEC: Interuniversitair Mikro-Electronica Centrum VZW
- IWT-Vlaanderen: Instituut voor de aanmoediging van Innovatie door Wetenschap en Technologie in Vlaanderen
- K.U.Leuven: Katholieke Universiteit Leuven
- SCK: Studiecetrum voor Kernenergie
- UA: Universiteit Antwerpen
- UGent: Universiteit Gent
- VIB: Vlaams Interuniversitair Instituut voor Biotechnologie
- VUB: Vrije Universiteit Brussel
- 5KP: Europese Vijfde Kaderprogramma
- 6KP: Europese Zesde Kaderprogramma